Marosán György

Leküzdhető-e az illiberalizmus kórja?

PUBLICISZTIKA - LXI. évfolyam, 38. szám, 2017. szeptember 22.

Az 1990-es évek útkereséseinek ideológiai iránytűje Francis Fukuyama 1992-ben megjelent *A történelem vége és az utolsó ember* című műve volt. A könyv alaptézise: a modern társadalmak kormányzásának legversenyképesebb megoldását a liberális demokrácia kínálja. Nem véletlen, hogy a „rendszerváltásokat" is ez a modell vezérelte. Ugyanakkor az idők folyamán több olyan – a növekedés és a modernizáció szemszögéből sikeres – rezsim bukkant elő, amelyek nem voltak besorolhatók a liberális rendszer fogalma alá. Ezek leírására használta Fareed Zakaria – 1997-ben, a *Foreign Affairs*ben megjelent cikkében – az illiberális demokrácia kifejezést. Erre az írásra utalt Orbán Viktor – 2014-es tusnádfürdői beszédében –, úgy jellemezve az illiberális demokráciákat, mint amelyek eltérnek a nyugati, liberális modelltől, mégis – sőt éppen emiatt! – sikeresek. „Az az új állam, amit Magyarországon építünk – mondta –, illiberális állam, nem liberális állam." Ellentétben azonban akkori állításával, hogy „nem tagadja a liberalizmus alapvető értékeit", ma már egyértelmű: a NER szemben áll mindazzal, ami a liberalizmus lényege. Mégis egyre több követője tűnik fel. Mintha az illiberalizmus kórja megállíthatatlanul terjedne. Tényleg nincs ellenszer?